

שמועות וספורים

מרבותינו הקדושים

חלק א

הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן

ספריית
צ'עיינותין

מפתח

7	פתח דבר
11	הבעש"ט
21	המגיד ממעזריטש
27	אדמו"ר הזקן
43	אדמו"ר האמצעי
47	אדמו"ר הצמח צדק
63	אדמו"ר מהר"ש
71	אדמו"ר הרש"ב
167	אדמו"ר הריי"צ
207	אדמו"ר זי"ע
213	צדיקים וחסידים

כתבי אדמו"ר הריי"צ

263	מכתב לבתו הרבנית חיה מושקא ע"ה
339	לקוט סיפורים ממכתביו
385	יומן - שנת תרנ"ג

פתח דבר

בשבת והודיה לה' הננו מוציאים לאור את הספר "שמועות וסיפורים" מאת הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן ע"ה, ערוך ומסודר מחדש, בשני כרכים. הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן, הנקרא בפי כל ר' פאליע, נולד לאביו הרה"ח ר' ברוך שלום הכהן ביום ה' שבט תרנ"ז. את לימודיו בישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש בצל הרבי הרש"ב החל בהיותו בן עשר, ומאז נעשתה הישיבה חלק בלתי נפרד מדמותו וממעשיו.

בשנת תר"צ, בעיצומם של ימי המשטר הקומוניסטי האכזר, נאסר ר' רפאל נחמן בעוון הפצת היהדות ונשלח למעמקי סיביר, כשהוא משאיר את זוגתו מרת רבקה ע"ה עם ארבעת ילדיהם לבדם, בחוסר כל. לאחר שלוש וחצי שנים בתנאים-לא-תנאים, בקור המקפיא בקרבת הקוטב הצפוני, הוא ניצל בנס מגלותו, ובחסדי ה' הצליח לעלות לארץ-ישראל יחד עם משפחתו, בשנת תרצ"ה.

*

אביו של ר' פאליע, ר' ברוך שלום הכהן, היה מקורב מאוד למשפחת בית רבי, הרבי הרש"ב ובנו הרבי הריי"צ. וכך זכה ר' פאליע להיות קרוב אליהם ולשאוב ולספוג מד' אמותיהם של אדמו"רי חב"ד.

ר' פאליע היה בעל זיכרון מופלא, והודות לכך הוא אצר בזיכרונו סיפורים רבים ונשא בלבו חוויות קודש מיוחדות. כאשר היה מספר את הדברים, היה מתרגש ומרגש, חי בעצמו את אותם רגעים ומקימם לחיים באוזני השומעים, עד שהיו מדמים לעצמם שהם נושמים את אווירה של ליובאוויטש, מתבשמים מניחוח חצר הרבי ונהנים מזיווה של חסידים ומהודה של חסידות.

בהוראת הרבי זי"ע, העלה ר' פאליע על הכתב את זיכרונו ממי שבתו בליובאוויטש, בחצרות קודשם של הרבי הרש"ב והרבי הריי"צ, ותיעד את הווי החיים, השמועות והסיפורים, ששמע וספג מהמשפיעים ומזקני החסידים.

בנוסף לסיפוריו שלו, ליקט המחבר גם מבחר מרשימות הרבי הריי"צ וקטעים מזיכרונותיהם של חסידים אחרים.

ר' פאליע הספיק להדפיס את הספר בחייו, בשלושה כרכים. לאחר פטירתו בי"ז תשרי תשמ"ח, הוהדר הספר מחדש על-ידי חתנו - הרה"ח ר' יצחק גנזבורג ע"ה.

מתוך מספר קבצים חשובים שנכתבו על-ידי שרידי דור דעה, הספר שמועות וסיפורים תופס מקום נכבד כקבוץ של שמועות וסיפורים מדויקים ומוסמכים.

סיפורים אלה הם אוצר בלום של חסידות חיה. מתוך הקריאה מתגלה כיצד הופכת תורת החסידות, על חלקיה המופשטים והעמוקים ביותר, למסכת חיים ממשית של דמויות שהתהלכו על פני האדמה לפני שנים לא רבות, אנשים שיגעו ומצאו וראו אור.

*

הוצאה חדשה ומאירת עיניים זו כוללת שני כרכים. בכרך הראשון נכללו הסיפורים שחוה, שמע ורשם המחבר בעצמו, והם ידועים במהימנותם, וכפי שנדפס במהדורות הקודמות.

כן נכללו בסוף כרך זה ליקוטים מכתבי הרבי הריי"צ שנדפסו בעבר בכרכים ב"ג, ועתה אוחדו בכרך אחד, והם: א) מכתב ארוך לכתו הרבנית חיה מושקא, אשת הרבי זי"ע, אודות דברי ימי החסידים בדורות הראשונים של החסידות - בתרגום חפשי ללשון-הקודש¹, ב) לקט סיפורים מתוך מכתביו², ג) קטעים מיומנו³.

בכרך השני נכללו הסיפורים שהעתיק המחבר מרשימותיהם של אחרים וממה ששמע מפהם, ונדפסו בעבר בכרכים ב"ג ועתה אוחדו לכרך אחד.

סדר הסיפורים בשני הכרכים הוא לפי סדר הדורות, וכמתכונת המהדורות הקודמות.

בין המעלות שבהוצאה זו - תיקוני לשון הכרחיים, תוך שמירה על סגנונו הייחודי של המחבר, פתיחת מאות ראשי תיבות ותרגום ללשון-הקודש של המילים הרבות בידיש. ראוי גם לציין, שהתרגום המופיע בספר למכתביו של הרבי הריי"צ נעשה במיוחד לספר זה.

1 המכתב המקורי באידיש נדפס באגרות קודש ח"ג.

2 המכתבים בשלימותם כבר נדפסו במקומם בסדרת אגרות קודש.

3 חלק מתוך היומן (י"א-י"ג ניסן תרנ"ג) נדפס כבר בקונטרס בפני עצמו, קה"ת תשע"א.

תודתנו נתונה לבנו של ר' פאליע, יבלחט"א הגה"ח הרב יואל כהן,
ה"חוזר" הראשי של הרבי, ובתו של ר' פאליע, תבלחט"א מרת גיטה
גנזבורג, אשר נתנו את הסכמתם להוציא לאור את השמועות והסיפורים
שליקט אביהם בהוצאה חדשה זו.

ספריית מעיינותיך

י"ט כסלו ה'תשע"ד

כ"ק מורנו הבעש"ט

שם הכפר סרוליבה

כשברח הצדיק הקדוש מרוזיץ, מרוסיה, ועבר את גבול אוסטריה, הגיע לכפר אחד וישאל: מה שם הכפר? אמרו לו: שם הכפר הוא סרוליבה, שאלם: הידוע לכם טעם ופשר שם זה? אמרו לו: אין אנו יודעים, אולם ישנו בקצה הכפר זקן אחד שהוא בן מאה שנה, קשה לו ללכת וכמעט כל הזמן שוכב הוא, ואולי יודע אותו זקן מדוע קוראים לכפר בשם סרוליבה. ביקשם הצדיק: שאלו נא אותו אם יודע הוא, וישאלוהו ויאמר להם: יודע אנכי, ובהיודע זאת לצדיק מרוזיץ בקשם: אולי תוכלו להביאו אלי, ויעשו כן, ויביאו את הזקן בעגלת חורף, והתחיל לספר:

בהיותי צעיר לימים הייתי רועה צאן, בסביבה זו בין ההרים, פעם ראיתי זאב בא ומתקרב אל צאני, התחלתי לצעוק אך לא היה איש שבא לעזרתי - נפחדתי מאוד והזאב הלך והתקרב עד אשר הגיע אל הצאן, לקח שה אחד ופנה והלך לו. למחרת והנה שוב, ראיתי מרחוק שהזאב מתקרב. נפחדתי ולא ידעתי מה לעשות, והזאב בא ושוב לקח שה והלך לו. ביום השלישי כבר פחדתי ללכת לשם לרעות את צאני, ובקשתי גויים ממכרי שילכו אתי, ויקחו עמהם מקלות ואבנים ויבואו עמי, והנה ראינו את הזאב בא, ויפול פחד על כולם. לפתע ראיתי למעלה על ההר יושב איש אחד סרול (כלומר יהודי). אני ראיתיו כבר כמה פעמים, הוא בא לכאן, מתבודד ולומד, ועכשיו כשראיתיו יושב, התחלתי צועק אליו: סרול! סרול! בוא לעזרתי!

וירד סרול מן ההר וילך לכוון הזאב, והוא הולך ומתקרב אל הזאב והגיע ממש אליו, וכבר חזר אלי ואמר לי: אל תירא! הזאב איננו חי עוד. ענית לי: הרי הנני רואהו עומד, ויאמר לי סרול: הוא איננו חי, בוא עמדי ואראה לך. נתקרבנו אל הזאב, והנהו כבול עץ. אמר לי היהודי: יש לך סכין? אמרתי לו: כן. אמר לי: פשוט את העור ממנו ותהיה לך פרווה ללבוש, ועשיתי כן.

ובשעה שאותו זקן ספר את הספור הגביה את בגדו העליון, הראה לצדיק מרוזיץ שאת הבגד הזה הוא לובש - וימשיך בסיפורו: כשראינו זאת הבינונו כולנו שאיש זה קדוש הוא.

למטה באותו אזור היה מעיין ובאר שהיהודי היה בא לפרקים לטבול, והואיל והיה זה בחורף, וכשיצא מן המים ועמד במים הקפואים היה נדבק עור רגליו לקרקע והיה משאיר עקבות דם על קרקע, לכן לקחו סמרטוטים והניחו שם שלא יודבקו רגליו של יהודי קדוש זה לקרח. במשך הזמן נודע הדבר לכפרים שבסביבה, ויחליטו האנשים לגדור את הבאר ואת המעיין כדי שבעלי החיים לא ישתו שם מים, וקראנו למעיין "המעייין הקדוש".

קרה פעם שבנו של איש אחד היה חולה, שתה ממי המעיין הקדוש והתרפא, ויודע הדבר לכולם ויקחו הכל מהמים האלה לרפואה. במשך השנים התחילו להתיישב סביב המעיין והבאר, עד שהוקם הכפר הזה, ונקרא לו סרוליבה. כך נשאר שם זה. לאחר ששמע הצדיק מרוזיץ את הספור, הורה לזקן וחזר הזקן לביתו, ובהגיעו לביתו נפטר. והצדיק מרוזיץ גילה, שאותו יהודי סרול, היה הבעש"ט הקדוש זי"ע.

הבעש"ט בחתונת היתומים

אצל בעל בית מרוזח אחד היו עוזרים נער ונערה יתומים. כשגדלו עלה בדעתו להשיאם זו לזה והם גם הסכימו, אך צריכים היו כסף לצרכי החתונה וכיוצא בהם, ובעל בית המרוזח היה איש טוב ויתן להם את הכסף הדרוש, ויסעו הזוג מהכפר אל העיר הסמוכה לערוך את קניותיהם. כשבאו לעיר שומעים הם רעש, וכששאלו מה זה, ספרו להם שישנה משפחה אשר לא שלמה לפריץ דמי שכירות לכן מובילים אותם לבור, כנהוג.

נכמרו רחמיהם של החתן והכלה על בני המשפחה, ויתנו להם את כל כספם שהיה מתאים לסכום אותו היו חייבים בני המשפחה לפריץ, ויפדום מבור שחת. אחר כך חזרו לבעל ביתם ואמרו לו שלסטים גזלו את כספם, ויתן להם כסף אחר ויקבעו את מועד החתונה, ויזמינו יהודים מהסביבה לחתונה. והנה כשעה לפני החופה, מגיעה - באופן בלתי צפוי - עגלה ובה יהודים בעלי הדרת פנים, תלמידי חכמים. היו אלה הבעש"ט נ"ע עם כמה מתלמידיו. כשהגיעו, אמר הבעש"ט לחתן: אני דורך ומאחר ושמעתי שהיום הוא יום חתונתך באתי. אחר כך אמר אחד התלמידים: אני דודה של הכלה, ואחר אמר: אני בן דוד החתן. גם שלישי גם רביעי הציגו עצמם כקרובי הזוג אשר באו לקחת חלק בשמחתם, והשמחה היתה רבה. אחר כך, בזמן שהכריזו המכריז על המתנות שהביאו

האורחים, כנהוג בימים ההם, שאל את הבעש"ט מה הוא נותן, וענה שהוא נותן להם את הכפר של הפריץ. ויצחקו כולם בסברם שאין לו מה לתת לכן מתלוצץ הוא כדי לשמח את החתן והכלה. ואחד התלמידים אמר להכריז שנותן הוא במתנה את הרחיים של הפריץ, ותלמיד שלישי נתן את הנהר, הרביעי את היער וכיוצא בהם, כך צחקו הכל צחוק גדול וירימו קול ששון וקול שמחה.

זמן קצר לאחר החתונה הציע בעל הבית לזוג הצעיר לפתוח בית מרזח משלהם באחד הכפרים, ויעזור להם בהוצאות הכספיות, ויעשו כן. כעבור זמן קצר, הנה בלילה אחד דופקים בדלת ביתם, ויפתח הצעיר את הדלת והנה גוי עומד בפתח ומספר לו: אני עבדו של פריץ אחד גדול ועשיר. יצאתי עם בן הפריץ לצוד ציד, והנה כאן בקרבת מקום נפל אדוני עם הסוס הרתום לעגלת חורף בתוך בקעה עמוקה מלאה שלג, ואינני יוכל להוציאו משם. בראותי שכאן אור בביתך באתי אליך בבקשה שתעזורני לחלוץ את בן הפריץ מן השלג, אותו ואת סוסו.

מיד לקח האברך פנס גדול עם אתים ועוד כלים נחוצים והלך עם המשרת, ויחלצו מתוך השלג את הסוס ואת העגלה ואת בן הפריץ. ויבוא האברך עם בן הפריץ לביתו, ויתן לו חמין לשתות ויחלף את בגדיו וישכיבהו במטה לישון. למחרת בבקר נסעו בן הפריץ ומשרתו לביתם, והנה בבית הפריץ רעש גדול. הוא שלח כמה אנשים לחפש את בנו, ועכשיו כשחזר היתה השמחה גדולה. מיד הזמין רופא אשר אמר שהבן צריך לשכב כמה שבועות. כשהבריא לגמרי ערך הפריץ משתה גדול ויזמין את כל מכריו, הפריצים, ושלח לקרוא לאברך אשר הציל את בנו, וכטוב לכם ביין התחילו לחלק מתנות ל"מציל". הפריץ אמר שעקב הצילו את בנו נותן הוא לו במתנה את הכפר (זה שהבעש"ט הבטיח לו ביום החתונה), וכל אחד מהפריצים שהשתתפו בשמחה נתנו לאברך במתנה את שהבטיחו תלמידי הבעש"ט: האחד נתן לו את הנהר, שני נתן לו ריחיים, שלישי יער וכו' וכו', וקבל כל זאת האברך ונעשה עשיר מופלג.

זה היה מתן שכרו על שפדה שבויים מכספו, והבעש"ט ראה בעיניו הקדושות והמאירות את כל זה מראש, ובא לשלם לו את שכרו.

גזירת הבעש"ט שהנהר יחרב

בימי הבעש"ט היתח אשה עשירה אחת מרבה לתת לו כסף עבור עניני צדקה אשר בעבורם קבץ. פעם אחת, עברה האשה בנהר, טבעה בו ומתה,

וכשנודע הדבר לבעש"ט גזר על הנהר שיחרב. בא שר הנהר אל בי"ד של מעלה בקובלנא נגד הבעש"ט, ויצא פסק הדין כך: כיון שהבעש"ט אמר שיחרב הנהר אי אפשר לשנות זאת, כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים, אך הוחלט שאם אחד מצאצאי הבעש"ט יבוא למקום זה, יחזור המקום ויהפך לנהר כקודם ואותו צאצא יטבע בו.

ציווה הבעש"ט על כל צאצאיו שיזהרו במקום מסויים זה לבלתי עבור בו, וכן עשו. הבעש"ט הסתלק מן העולם ולאחר שנים רבות אירע שאחד מצאצאיו נסע בדרך ולפתע נשבה רוח חזקה ושלג גדול ירד ויכסה את כל הדרך, והנוסע לא ידע איפה הוא. ויעבור באותו מקום בו היה הנחל לשעבר ותיכף ומיד נהפך המקום שוב לנחל והוא התחיל לטבוע בו. ויצעק האיש ויבקש רחמים בזכות זקנו הבעש"ט זי"ע. עודנו צועק, והנה רואה הוא כעין נר צף על פני הנהר, ויאחז בו ויצא בשלום. אחר כך בא אליו הבעש"ט בחלום, ואמר לו: איך בין שוין לאנג פון עולם הזה. אז מ'איז מיר געקומען אנזאגן אז דו טרינקסט זיך בין איך געגאנגען דיר ראטעווען. אבער ווען איך וואלט וויסן ווי שווער איז יורד זיין לעולם הזה, וואלט איך לאזן דיר מיט דיינע קינדער און ניט גיין. (כבר מזמן עזבתי את העולם הזה. כשהודיעוני שאתה טובע ירדתי להצילך, אבל אילו יודע הייתי עד כמה קשה הירידה לעולם הזה, הייתי משאיר אותך ואת בניך ולא הייתי יורד).

כשסיפר ספור זה ר' גרונום ז"ל, הוסיף ואמר: כמה "נוגעים" לאדם בנוי ובני בניו וכו', כי הרי זה ענין העצמות, כידוע, והרי הבעש"ט היה כבר שנים אחרי הסתלקותו והלך בגן עדן במדרגות הגבוהות מחיל אל חיל, ומכל מקום כשאמרו לו שאחד מצאצאיו טובע עזב הכל ומיהר להצילו.

רואים כאן גם את קשיי ירידת הנשמה בגוף: כמה גדול ענין קרוב משפחה, שהוא עצמי, וירידתו לא הייתה בגוף ממש כי אם בדבר דק באש, כי ראה בדוגמת נר כנ"ל, ואעפ"כ אמר שאילו היה יודע עד כמה קשה הירידה היה מניחו ולא יורד להצילו. לאחר שהסביר ר' גרונום ענין זה באריכות למדנו את הניגון שזקני החסידים היו שרים: כשהנשמה יורדת לתוך הגוף צועקת וי וי, צועקת וי וי. ענטפערט מען איר (עונים לה) "ירידה זו צורך עליה".

שפך משקה לתוך הכור

הבעש"ט ז"ל נסע עם תלמידיו בדרך. כדרכו בקודש לא נסעו בדרך המלך, אלא הסוסים היו דוהרים לברם דרך שדות ויערות, וכשעמדו היה זה סימן ששם צריכים לעמוד. פעם, באמצע השדה נעמדו הסוסים, התפללו שם הבעש"ט ותלמידיו תפילת מנחה ואחר כך סעדו את לבם. והנה חופר הבעש"ט ז"ל גומא בקרקע, שופך לתוכה יין שרף ואומר "לחיים". היה מעשהו לפלא בעיני תלמידיו, ויאמר להם אספר לכם סיפור:

לאיש אחד היתה בת יחידה וכשהגיעה לפרקה מצא עבודה בן תורה ולקחו לחתן, והוא ישב ולמד. חותנו היה סוחר עשיר ולא חסר היה מאומה לאברך. לאחר שחותנו בא בימים והלך לבית עולמו השאיר את כל הוננו לבתו ולחתנו. היא הייתה מנהלת את החנות והמסחר כקודם ובעלה היה יושב ולומד כקודם.

באותה סביבה היה כומר, מן המסיתים להשתמד ולקבל את דת הנוצרים, ובמיוחד חיפש בני תורה. בשמוע הכומר אודות האברך, היושב ולומד תורה תמיד, התחיל חושב מחשבות איך ללכדו ברשתו. והתחיל לבוא לעתים קרובות לחנותו ולקנות מה שצריך ומה שאיננו צריך, עד שנעשה לידידם, אך את הבעל לא הכיר עדיין. פעם ספרה האשה לכומר שבעלה חולה, וישתתף בצערה ויבקש רשות לבקרו בביתו. בהזדמנות זו הכירו ושוחח עמו על ענינים שונים, וירא שהוא אוצר בלום, המלא וגדוש בכל דבר חכמה ומדע, וכמו כן הרי הוא בן תורה גדול.

בפעם השניה כשחלה היהודי הציע לו הכומר שיסע אליו לאחוזתו, והתחיל לפתותו: יש לי דירה טובה, האויר מצויין, אילנות, עצי פרי וכו', ואתן לך את הדירה לרשותך. קח לך משרתת שתבשל עבורך אוכל כשר, והיה זה שכרי שאכנס אליך מפעם לפעם לשוחח עמך.

הצעתו נתקבלה, מעשה שטן, ויתידו השנים. הכומר שיחד את המבשלת ותתן לו בשר טריפה ונבילה, וזה גרם לטמטום מוחו ולבו (כמו שכתוב בתניא פרק ח) עד שדיבורי הכומר פעלו עליו וכעבור זמן הסכים להשתמד ר"ל, ואף נשא לו לאשה את בת הכומר. את אשתו עזב לאנחות ויעשה למומר, הכומר נתן לו הון תועפות והוא היה עשיר מופלג.

במשך הזמן קנה פרדס עם בית ויכנס לגור בו, ובתוך הפרדס היה מתגורר שומר זקן. פעם, בשעה שהמומר טייל עם אשתו הנכריה בפרדס, שמוע שמעו קול בכי עצום מהשומר. נכמרו רחמיו ויכנס אל השומר וישאלהו פשר הבכי, ולא ענהו, אלא דחהו בתירוצים שונים. בעל הפרדס

המשיך להסתובב בפרדסו וילך הלוך ושוב, ובשמעו את בכיותיו הנוראות של הזקן, לא נתן לו הדבר מנוח ויכנס אליו שוב ויתחנן לפניו שיגלה לו את סיבת בכיו, ולא יכול היה השומר הזקן לסרב עוד ויספר לו: יהודי אני, מאנוסי ספרד, ובלבי נשארתי נאמן לאלקי, ואצל היהודים יש יום אחד בשנה הנקרא "יום הכפורים", הוא יום תשובה וסליחה. ויבאר לו מעט ממהותו של היום, ויסיים: היום הוא יום הכפורים לכן בוכה אנכי. והשומר לא ידע שהאיש המאזין לו גם כן יהודי הנהו. ואמנם, בשמעו כל זאת נתעוררה אצלו רוח טהרה לשוב אל ה', ויגמור בלבו לשוב לאלוקיו ולאמונתו. ויגלה כל לבבו לשומר הזקן, שגם הוא יהודי, ויספר לו כיצד הגיע עד הלום, ויבכו שניהם בכי רב. אחר כך אמר לו הזקן: תמה אני עליך, הלא עשיר אתה ובעל יכולת ומהו בכיך? ביכולתך לנסוע למדינה אחרת ולהיות יהודי בגלוי.

ואמנם כך עשה, ברח למרחקים והיה לבעל תשובה גדול. אשתו בראותה שבעלה נעלם, לא ידעה מה לעשות, והואיל וראתה אותו יושב אצל השומר הזקן פעמים רבות, חשבה בודאי שהזקן יודע אודותו, ולא נתנה לו האשה מנוח עד אשר נאות לספר לה את כל הסוד. היא, בראותה את גודל התקיפות של אמונת ישראל גמרה בלבה להתגייר, ותמכור את כל רכושה ותסע למדינה אחרת ותתגייר. השומר הזקן התחיל חושב ואומר אל לבו: מה יהיה עמדי? אני גרמתי לכך ששני אנשים התגיירו, ואילו אני בעצמי יושב פה. עד מתי? ויגמור גם הוא בלבו: אף שחסר אמצעים אני להגר למדינה אחרת (כי במדינה בה ישב אסר החוק להתגייר) בכל זאת הלוך אלך ברגלי מעיר לעיר ומכפר לכפר עד שאגיע למחוז חפצי. וכה עשה, הלך בדרכים ובשדות, אך באמצע הדרך מת, וכאן במקום הזה נקבר. כשנשמתו עלתה לעולם העליון היו מיימינים, מליצי יושר, האומרים: כיון שמחשבתו היתה טובה, ולמעשה התחיל כבר ללכת על מנת לחזור ליהדותו, הגם שבפועל לא הספיק לעשות זאת, מכל מקום צריך להכניסו למקום הקדושה. ואילו המשמאילים המקטרגים אמרו: לא! כיון שבפועל ממש לא חזר אין להכניסו לשם. וכה היתה נפשו משוטטת עד כה בלי למצוא מנוח. ועכשיו עם היותנו כאן עקב תפלתנו ואמירתנו "לחיים", נתקנה נפשו והכניסוהו למקומה הראוי לה, ותהיה נשמתו צרורה בצרור החיים.

קברו של חתן הבעש"ט - ר' יחיאל

פעם נסעו הבעש"ט עם חתנו הצדיק ר' יחיאל (שהיה נקרא "דער דייטשל") על חוף הים. בדרך להעיר, קרוב לאודסה, ירדו השנים לטבול, ויטבע שם ר' יחיאל ויסתלק. שלח הבעש"ט את עגלונו הערל לאודסה ואמר לו: אמור בשמי ליהודי הראשון שתפגוש, שיבוא לכאן תיכף ומיד. ויעשה כן העגלון ויבוא אליו יהודי מאודסה.

אמר לו הבעש"ט: חתני טבע ויש צורך לקברו, ואינני רוצה שאף אחד ידע את מקום קבורתו. סע העירה והבא עמך את כל הנדרש: את חפירה, תכריכים וכיוצא בהם. ועוד אמר לו: מי שיתפלל במקום זה יוושע מיד בכל המצטרך לו, אך גזורני עליך שלאף אחד לא יודע מקום זה. לאחר ששמע זאת היהודי אמר לבעש"ט ז"ל: יש לי בן יחיד, הריני מבקש רשות לקחתו עמי הנה. וירשה לו הבעש"ט להביא עמו את בנו, ויבואו יחדיו, היהודי עם בנו, ויקברו את המת ויסעו משם.

הכל שמעו את הספור אולם את מקום הקבורה לא ידעו.

כעבור שנים רבות גזר פריץ אחד גזרה רעה על יהודים בעיר מסויימת, וישלחו אנשי העיר אנשים נכבדים כשליחים אל הצדיק מרוז'ין, לבקשו שיושיעם, ובטרם נכנסו השליחים אל הצדיק ליחידות שהו אצלו בשבת. בעת הסעודה שמעו את הצדיק מספר את הסיפור בדבר מקום הקבורה של חתן הבעש"ט וסגולתו של המקום. ויחליטו השליחים לנסוע לאודסה, אולי חי עדיין בנו של היהודי, והואיל וזהו ענין גורלי של עיר שלמה יסכים בוודאי לגלות להם את מקום ה"ציון", ויתפללו שם ויוושעו. בטוחים היו בתשועתם שם, ואילו אצל הצדיק מרוז'ין היו מסופקים אם יוושעו ומבלי לומר מאומה לצדיק נסעו במוצאי ש"ק לאודסה וחקרו אחרי האיש המבוקש. נודע להם שהאב איננו אבל הבן חי, ויבואו לביתו ויראו שעני ואביון הוא. ויציעו לו כסף רב ויבקשוהו: הואיל וזה ענין כללי יגלה להם את המקום. אבל הוא מיאן לגלותו, ויציעו לו לנסוע איתם לאותו מקום והם יעטפו את עיניהם ויסתירו באופן כזה שלא יראו מאומה, ובכואם למקום הקבר יגיד להם שזה המקום, והם יתפללו שם מבלי לדעת היכן עומדים ויוושעו. וגם בעד זה הציעו לו במתנה סכוף כסף, ונתרצה. וישכרו בעל עגלה כדי לנסוע למחרת היום.

אך בלילה ההוא בא אבי הבן אליו בחלום, ואמר לו: מחמת הסכמתך לגלות לשליחים את המקום הסודי, ואפילו באופן כזה, נגזר עליך להפטר מן העולם, צווה לביתך כי מחר אתה מת. ואמנם כן היה, למחרת נפטר הבן.

השלוחים חזרו שוב לצדיק מרוז'ין וספרו לו כל מה שארע להם, ויוושעו על ידי הרה"ק מרוז'ין זי"ע.

השר מספרד

בספרד היה שר אחד שהלשינו עליו שהוא מחזיק ביהדותו בסתר, ויאסרוהו הכמרים וישפטוהו. יצא פסק דינו - כמו בכל מקרים דומים - אחת דתו להשרף. אבל שר זה היה אהוב על המלך, ואפילו שמשפטים מסוג זה שייכים היו לכמרים ולא למלוכה, מכל מקום ביקש המלך שידחו את שריפתו לעוד שנה, עד שימסור את כל עניני המלוכה אשר היו תחת ידו. נשאו פניו ודחו את הוצאת פסק הדין לשנה.

כעבור שנה ביקש המלך לדחות זאת לחדש נוסף, כעבור החדש ביקש המלך לדחות לשבוע נוסף, וכעבור שבוע ביקש לדחות ליום נוסף. בבוא היום המוגבל, הודיעו בכל העיר שהיום ישרפו את השר פלוני ומזמינים את כל בני העיר לראות את שרפתו, ומקום היה מוכן לכל הבאים.

לפני קיום פסק הדין, פתאום קמה רעידת אדמה במקום השריפה. הכל החלו נמלטים על נפשם מהמקום, רבים נהרגו, ובתוך כל ההמולה ברח גם השר מן המקום. אח"כ, ע"י השתדלות המלך בסתר, נמלט אל מחוץ למדינה.

שר זה היה חוקר ופילוסוף, ויתחיל בחקירות אם הנס שקרה לו ברעידת האדמה היה במקרה, כלומר: שאז היתה צריכה להיות בלאו הכי רעידת אדמה ורק במקרה היה בדיוק בה בשעה שהוא עמד לעלות על המוקד, או שרעידת אדמה זו נעשתה עכשיו מלמעלה בשבילו כדי להצילו. ויחליט השר כך: אם לאחר חקירותי ודרישותי אגיע למסקנא שזה היה מקרה בלבד לא אתגלה בגילוי, אלא אהיה יהודי בסתר כפי שהייתי עד היום, אולם אם אגיע למסקנא שענין זה נברא לכתחילה בשבילי, אזי אתגלה ביהדותי. כי הריני נמצא כבר מחוץ לספרד.

בחקירה זו היה נושא ונותן עם חכמי אשכנז, אולם לא ספר להם שהוא בעצמו השר שאיתו קרה המעשה, אלא סיפר שכך קרה לאדם אלמוני. כל אחד מהחכמים אמר לו את דעתו, אך הוא עדיין לא נחה דעתו מכל ההוכחות, והנה שמע שישנו צדיק אחד, רבי ישראל בעש"ט, ויחליט לנסוע אליו. ויבוא אל הבעש"ט ויכנס לחצרו.

בחצר עמד יהודי בין הסוסים ולטפם - היה זה ר' זאב קיצס, אחד מתלמידי הבעש"ט. וישאלהו השר איפה הבעש"ט, והראהו ר' זאב את ביתו. כאשר נכנס השר לבעש"ט - טרם החל לברך - אמר לו הצדיק:

שלום עליך השר מספרד. ויבהל השר, כי אף אחד לא זהה אותו עד כה, ויבן תיכף כי איש קדוש הוא. ובעודו חושב את מחשבותיו המשיך הבעש"ט ואמר לו: ועל שאלתך יענה לך תלמידי אשר ראית בחצר על יד הסוסים. כשיצא השר ושוחח עם ר' זאב קיצס, אמר לו ר' זאב: נניח שמששת ימי בראשית היה במחשבה הקדומה, שביום מסויים זה, בשעה, ברגע, במקום פלוני תהיה רעידת אדמה, אולם עצם העובדה שנודמנה לך, שזמן ביצוע הגזרה יהיה בעת ובעונה זו דוקא, לא קודם ולא אחר כך, הרי זה מופת גלוי.

תשובתו וביאורו נתקבלו אצלו ונחה דעתו, והוא נתגלה ביהדותו והיה מקושר לבעש"ט.

זמן פטירת הבעש"ט

פעם בחג השבועות ישב הרה"ג ר' לוי יצחק ז"ל שניאורסון בסעודה אצל אדמו"ר הרשב"ב נ"ע בליובאוויטש. נתגלגלו הדברים בענין יום פטירת הבעש"ט, אם היה ביום א' דחג השבועות או ביום ב'. אמר הרשב"ב שיום השנה של הבעש"ט הוא יום א' דחג השבועות ואילו יום השנה של דוד המלך ע"ה היה ביום ב' דחג השבועות. שאל ר' לוי יצחק: אם כן, ההתעסקות עם גופו של הבעש"ט היתה ע"י עממין? היתכן, גוף קדוש כזה יתעסקו בו גויים? ענה הרשב"ב: דעם בעש"ט'ס גוף האט קיין התעסקות ניט באדארפט (גופו של הבעש"ט לא הוצרך לשום התעסקות).

ברכת הבעש"ט לילד באריכות ימים

מהר"א דוברוסקי שמע מפי ר' יעקב פישל מפדברנקה, שהכיר איש אחד בן מאה וארבע עשרה שנה שהיה עדיין גבור. כאשר בנו את בית המדרש מחדש ונשאו את כולי העץ על כתפיהם, הרי בו בזמן ששנים או שלשה אנשים נשאו את בול העץ מצדו הדק נשאו הוא לבדו בצדו העבה, והסיבה לגבורתו היתה - ברכת הבעש"ט הקדוש ז"ל, וכה היה המעשה: בימי ילדותו של אותו זקן, התפלל פעם הבעש"ט ליד העמוד (סטענדער) ולרגע פנה משם, נגש הילד אל הסידור הפתוח והפך בו את הדפים. כשחזר הבעש"ט שאלו: מי הוא זה שהפך דפי סדורי? הצביעו הילדים על הילד, נגש אליו הבעש"ט ואמר לו בזה הלשון: אך, לאנג לעבן זאלסט דו (שתחיה שנים רבות), וזוהי הסיבה לאריכות ימיו.

זריקת הכסף ריפאה בת משותקת

לאיש אחד היתה בת משותקת, ר"ל. היא לא יכלה להזיז שום אבר מאברי גופה והיתה אצל כמה רופאים, אך ללא הועיל. כשהתפרסם שמו של הבעש"ט כעושה פלאים ומרפא חולים רבים בתפלתו, אמרו לו, לאבי המשותקת, מכיריו וידידיו שיסע אל הבעש"ט, אך הוא לא רצה באומרו שאיננו מאמין כי בדור זה ישנם אנשים אשר כאלה.

עבר זמן והאב ראה שאין שום תקווה, והלחץ מידידיו גבר עליו ויסכים לנסוע, לקח עמו צרור כסף, השכיב את בתו בעגלה ויסע אל הבעש"ט.

בהכנסו אל הבעש"ט אמר לו: אמרו לי שהנך יכול לרפא חולים, הנה הבאתי לך צרור כסף, קחהו לך ורפא את בתי המשותקת, היא שוכבת בחוץ בתוך העגלה.

היה זה ביום הקיץ, הבעש"ט ישב אותה שעה ליד חלון פתוח, ולאחר ששמע את דברי היהודי לקח את צרור הכסף וזרקו החוצה באומרו: לך לשלום! אינני צריך את כספך. הצרור נקרע והכסף התפזר על הארץ. הבת המשותקת, בראותה זאת, קמה על רגליה, ירדה מן העגלה והתחילה הולכת ואוספת את הכסף. כשאביה יצא וראה מחזה מופלא זה, אמר לה: בתי, שבי מהר בתוך העגלה ונמהר לנסוע מכאן, הוא (כוונתו להבעש"ט) יכול עוד לומר שהוא הוא אשר ריפא אותך.